

# Huyền thoại về sự an toàn của **UNDEREXPOSURE\***

Vân Mai trích dịch bài **“The Myth of Protective Underexposure”**  
của Rob Sheppard đăng trên tạp chí **Outdoor Photographer**, số tháng 02/2007.



*Underexposed*



**Câu hỏi của Hamlet thời xưa cũng là vấn đề tiến thoái lưỡng nan của thời đại máy ảnh kỹ thuật số thời nay: chụp thiếu sáng hay không chụp thiếu sáng ?**



*Correct exposed*



**T**ôi biết bạn đã nghe câu này, hoặc một câu tương tự như thế này: “Tôi luôn chụp thiếu sáng ảnh kỹ thuật số. Tôi muốn chắc chắn vùng sáng (highlights) trong ảnh của tôi được an toàn, nên đối với tôi, chụp thiếu sáng giống như bảo hiểm cho vùng sáng. Dù sao thì tôi chụp RAW nên ảnh của tôi có bị thiếu sáng cũng không thành vấn đề.”

Tôi xin nói thẳng với các bạn: tôi nghĩ cái giá phải trả cho bảo hiểm này quá cao. Dĩ nhiên đó không phải là một ý kiến dở. Chụp thiếu sáng vẫn có thể cho một bức ảnh đẹp, chỉ cần tốn thêm công. Vài người chuyên nghiệp dùng kỹ thuật này đã có những bức ảnh xuất sắc.

Tuy nhiên nhiều vấn đề đã phát sinh từ việc chụp thiếu sáng: ảnh bị vỡ hạt (noise) một cách không cần thiết, độ tương phản cao, màu sắc bị thay đổi và cần phải sửa hình nhiều hơn trên máy vi tính. Tôi không thích những vấn đề này nên tôi tránh chụp thiếu sáng nếu không cần thiết, nhưng như vậy cũng không có nghĩa tôi chụp thừa sáng. Tôi đo sáng cẩn thận để tận dụng tối đa khả năng của sensor máy ảnh của tôi. Bạn hãy nghĩ đi, bạn đã bỏ ra một số tiền lớn để sắm máy ảnh kỹ thuật số, và đối với đa số máy ảnh cao cấp, phần lớn trị giá máy ảnh dành cho hệ thống sensor. Tại sao bạn không muốn tận dụng số tiền đầu tư này ?

Nhiều người chuyên nghiệp muốn áp dụng cách chụp phim dương bản (slide) vào máy kỹ thuật số nên khuyên chúng ta chụp thiếu sáng như một biện pháp an toàn. Tuy nhiên nếu xem kỹ ảnh của họ, chúng ta sẽ thấy màu sắc bị giảm mà độ tương phản và noise lại tăng. Chúng ta hãy điếm qua những vấn đề này một cách chi tiết hơn (áp dụng cho cả ảnh RAW lẫn JPEG).

## **NOISE**

Ngày nay máy ảnh kỹ thuật số có khả năng giảm noise rất tốt, nhưng với điều kiện ảnh không bị chụp thiếu sáng rồi những vùng tối được tăng sáng trên máy vi tính. Ảnh sẽ bị vỡ hạt nhiều hơn, nhất là khi chụp với ISO cao.

## **ĐỘ TƯƠNG PHẢN CAO**

Khi ảnh bị chụp thiếu sáng, sensor ghi nhận ít sắc độ hơn vì những vùng tối nhất đã trở thành đen, và Photoshop cũng không giúp được trong việc cho đúng màu sắc ở những vùng sáng (bạn chỉ có thể được duy nhất một màu từ màu đen, đó là màu đen, không cần biết bao nhiêu màu đã bị hòa lấp trong những vùng thiếu sáng ấy).

## **ÍT SẮC ĐỘ HƠN ĐỂ LÀM HÌNH**

Giống như trên đây, kết quả của việc chụp thiếu sáng là có ít sắc độ hơn. Tôi ngạc nhiên khi người ta nói: “Nhưng tôi chụp RAW mà!” Tôi nghĩ: “Nếu chụp JPEG, bạn có ít sắc độ hơn. Vậy mà bạn chụp RAW thiếu sáng để có ít sắc độ hơn và phải tốn công nhiều hơn để làm hình.”

## **VẤN ĐỀ MÀU SẮC**

Ở vùng ánh sáng trung bình (midtone), màu sắc thường bị mất saturation và chroma (đây là chất lượng của màu sắc) khi bị biến thành màu tối. Khi bạn dùng kỹ thuật phòng tối trên máy vi tính để đưa màu tối trở lại đúng màu thì bạn cần nhiều thời gian hơn mà kết quả cũng không được hoàn toàn.

## MẮT MÀU

Như ghi nhận trên đây, khi màu tối bị thiếu sáng và trở thành đen, ảnh sẽ bị mất những màu đó vĩnh viễn. Tôi luôn muốn có đầy đủ chi tiết về màu sắc nên khi người ta nói: “Nhưng tôi chụp RAW, vậy thì tôi có thể làm được”, tôi phải thẳng thắn bác bỏ ý kiến cho rằng RAW có thể giải quyết mọi vấn đề.

Khả năng của sensor giới hạn RAW cũng như JPEG. Với RAW bạn có thể chụp sáng hơn với JPEG vì vùng sáng có nhiều sắc độ hơn. (Một lần nữa, tại sao bạn chụp RAW thay vì JPEG để có nhiều sắc độ, rồi lại chụp thiếu sáng để giảm sắc độ?) RAW cho bạn nhiều lựa chọn khi làm hình để có nhiều chi tiết hơn trong những vùng sáng và tối, cũng như khả năng điều chỉnh nhiều mà không tổn hại đến chất lượng hình ảnh.

Tôi không bao giờ tự tiện chụp thiếu sáng trừ khi qua kinh nghiệm sử dụng tôi biết hệ thống đo sáng của máy ảnh tự động tăng độ sáng, nhưng đó lại là một vấn đề khác. Điều gì làm cho ảnh của bạn, chủ đề của bạn, bố cục của bạn nhìn đẹp mắt? Chỉ có bạn mới biết. Cũng nên tìm hiểu tại sao ảnh của bạn bị hỏng vì những vùng sáng bị lóa (hoặc vì bất kỳ vấn đề nào khác) và chụp như thế nào thì đúng sáng. Nếu người xem ảnh bị chi phối vì những vùng sáng lóa mà không chú ý vào chủ đề thì ảnh bị hỏng, nhưng chụp thiếu sáng không phải là giải pháp tốt. Chụp từ một góc cạnh khác hoặc với một ánh sáng khác có thể sẽ tốt hơn.

Mặt khác, nếu bạn focus vào những vùng sáng không cần thiết, làm cho ảnh của bạn bị tối, chủ đề không nổi bật, và người xem không nhận ra nét đẹp của bức ảnh, thì cũng hỏng luôn. Người chụp ảnh nên nghĩ đến mọi phương pháp để chọn ra phương pháp thích hợp nhất cho từng chủ đề, bố cục và mục đích của bức ảnh.

Dĩ nhiên, bạn có thể chụp thiếu sáng để được “an toàn” và vẫn có được những bức ảnh đẹp. Những người chụp ảnh chuyên nghiệp đã chứng minh điều đó. Tuy nhiên, như vậy không có nghĩa bạn chụp được những bức ảnh đẹp nhất hoặc sử dụng tối đa khả năng cho xứng với số tiền bạn đã bỏ ra để sắm máy ảnh. Đối với tôi, điều này cũng giống như bạn giữ tốc độ 55 m/giờ chỉ để chắc chắn không vượt quá 65 m/giờ để khỏi bị cảnh sát công lộ phạt. Tại sao bạn không chạy đúng 65 m/giờ?

Tóm lại, bạn có thể chụp đúng sáng bằng cách nhìn vào histogram để biết chắc không có khoảng trống lớn ở phía bên phải, cho những vùng sáng không quan trọng cứ sáng, không tìm cách luôn loại bỏ hẳn những nhắc nhở của máy ảnh về độ sáng, mà tốt nhất nên thay đổi từ từ khẩu độ và tốc độ sao cho những nhắc nhở này giảm đến đúng mức mất luôn. Bạn cũng có thể đạt được độ sáng an toàn với phương pháp đã từng thông dụng với phim: chụp một tấm thiếu, một tấm đúng và một tấm thừa sáng (bracketing). Đa số máy ảnh SLR kỹ thuật số cho bạn sự lựa chọn này và bạn có thể tin chắc sẽ chụp được những bức ảnh đúng sáng.

Để kết luận, độ sáng nào cho màu sắc đúng nhất, thích hợp nhất với cảnh bạn chụp, trong khả năng tối đa của bạn, thì đó là độ sáng đúng và đẹp nhất. Kinh nghiệm sẽ giúp bạn.

---

\* Underexposure: Sự liên kết giữa hai thông số Khẩu độ và Tốc độ (gọi là TRỊ SỐ THỜI CHỤP) không cho đủ một lượng sáng phù hợp.